

اختلالات رفتاری و بهداشت روانی در کودکان

فاطمه ترکیان بلداجی

www.ketab.ir



- سرشناسه : ۱۳۷۴-ترکیان بلداجی، فاطمه،
عنوان و نام پدیدآور : اختلالات رفتاری و بهداشت روانی در کودکان / فاطمه ترکیان بلداجی.
مشخصات نشر : ۱۴۰۰. مشهد: انتشارات جالیز،
مشخصات ظاهری : ۱۹۶ ص.
شابک : ۶۵۰۰۰۰ ریال 6-731-263-622-978:
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۸۵ - ۱۹۶.
موضوع : اختلالات رفتاری در کودکان
موضوع : Behavior disorders in children
موضوع : کودکان — بهداشت روانی
موضوع : Child mental health
رده بندی کنگره : RJ۵۰۶
رده بندی دیویی : ۹۲۸۹/۶۱۸
شماره کتابشناسی ملی : ۴۳۸۳۲



اختلالات رفتاری و بهداشت روانی در کودکان

فاطمه ترکیان بلداجی

ناشر: انتشارات جالیز

چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۰ / ۱۰۰۰ نسخه

قطع: رقعی / تعداد صفحه: ۱۹۶

قیمت: ۶۵۰۰۰ تومان

شابک: ۶-۷۳۱-۲۶۳-۶۲۲-۹۷۸

طراح جلد: صالح مقدم

صفحه آرائی: محمد مستکملی

حق چاپ محفوظ است

آدرس: مشهد بلوار شهید رضوی روبروی درب دانشکده روانشناسی دانشگاه فردوسی

تلفن تماس: ۰۵۱۳۸۷۵۲۸۸-۰۹۱۵۸۳۱۹۵۳۵-۰۹۱۵۹۳۰۹۹۶۳

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه
۱۶.....	بخش اول
۱۶.....	نیازهای کودک
۱۸.....	تعریف اختلال رفتاری
۲۱.....	ملاک هنجار اجتماعی
۲۱.....	ملاک غیر انطباقی بودن رفتار
۲۲.....	ملاک پریشانی شخص
۲۲.....	ملاک بالینی
۲۲.....	اختلالات رفتاری کودکان
۲۹.....	طبقه بندی اختلالات رفتاری کودکان
۲۹.....	اختلالات سلوک
۲۹.....	پرخاشگری اجتماعی
۳۰.....	مشکلات مربوط به توجه و ناپختگی
۳۰.....	اضطراب - گوشه گیری
۳۰.....	رفتار روان نژندی
۳۰.....	تحریک مفرط
۳۱.....	اختلالات نافذ رشد:
۳۲.....	اختلالات نقص توجه و رفتار ایدایی
۳۲.....	اختلالات اضطرابی
۳۳.....	اختلالات تغذیه و خوردن

- عوامل موثر بر بروز اختلالات رفتاری ۳۳
- عوامل بیولوژیک ۳۴
- عوامل بیورژنتیکی ۳۶
- عوامل محیطی ۳۷
- نقش والدین در اختلالات رفتاری کودک ۳۷
- ویژگی های افراد با اختلالات رفتاری ۴۵
- تعریف اختلال عاطفی ۴۷
- طبقه بندی مشکلات عاطفی ۴۸
- طبقه بندی اختلالهای روانی ۴۹
- هنجارهای اجتماعی فرهنگی ۵۱
- تفاوتهای مربوط به جنسیت ۵۳
- وضعیت روانی کودکان مبتلا به اختلالات رفتاری ۵۵
- مشکلات توانبخشی افراد به اختلالات رفتاری ۵۶
- از مشکلات رفتاری و رابطه آنها با کندی پیشرفت تحصیلی ۵۶
- اتکای به دیگران ۵۶
- تصورات نادرست از خود ۵۸
- حواس پرتی ۵۹
- تکرار غیر عادی ۶۰
- رفتارهای اخلال گرانه ۶۱
- گوشه گیری ۶۱
- تحرک بیش از حد ۶۳

۶۳.....	مشکلات ادراک اجتماعی.....
۶۵.....	برخی تکنیکهای شناسایی کودکان مبتلا به مشکلات رفتاری.....
۶۶.....	مجموعه آزمونها.....
۶۷.....	مقیاس های درجه بندی.....
۶۷.....	مشاهدات.....
۶۸.....	دسته بندی اختلالات رفتاری و تاثیر آنها در پیشرفت تحصیلی.....
۶۸.....	گروه بندی بر اساس مزاج.....
۶۹.....	دموی یا خونی.....
۶۹.....	صفراوی.....
۶۹.....	سوداوی.....
۶۹.....	بلغمی.....
۷۰.....	گروه بندی بر اساس رفتارهای اولیه و ثانویه.....
۷۱.....	گروه بندی بر اساس سن.....
۷۲.....	گروه بندی از دیدگاه متخصصان آموزش و پرورش.....
۷۳.....	بی نظمی در سلوک.....
۷۳.....	اضطراب و گوشه گیری.....
۷۴.....	رفتارهای نامناسب و ناپخته.....
۷۴.....	رفتارهای ضداجتماعی.....
۷۷.....	آموزش متقابل.....
۷۷.....	دیدگاه های روانی و زیستی.....
۷۸.....	دیدگاه زیست شناختی.....

۷۹	عوامل ژنتیک
۸۱	مغز و دستگاه عصبی
۸۲	عوامل عصبی - غددی
۸۳	دیدگاه روان پویشی
۸۶	دیدگاه یادگیری (رفتاری)
۸۹	دیدگاه شناختی
۹۱	دیدگاه انسانگرایی - هستی گرایی
۹۴	دیدگاه اجتماعی
۹۶	نظریه سیستم ها
۹۷	نظریه ارتباطات
۹۸	نظریه ساختی
۹۹	بخش دوم
۹۹	بهداشت روانی
۱۰۰	تعریف بهداشت روانی
۱۰۰	سلامتی چیست؟
۱۰۳	مکتب زیست گرایی
۱۰۳	مکتب روانکاوی
۱۰۳	مکتب رفتارگرایی
۱۰۴	مکتب انسان گرایی
۱۰۴	سه سطح پیشگیری به منظور بهداشت روانی
۱۰۴	پیشگیری اولیه

مقدمه

کودکی که به دنیا می آید ممکن است عالیت‌ترین و کامل‌ترین امکانات رشد را دارا باشد. وی ممکن است آمادگی داشته باشد و ظرفیت آن را که به شایسته‌ترین وجهی پرورده شود و برترین کمالات دست یابد. کافی است عادی به دنیا بیاید و خانواده و محیط مناسب در اختیارش قرار گیرد تا بیالود و نشو و نما یابد و جایگاه ارجمند خویش را در این دنیا بیابد. اما زندگی خانوادگی و محیط بهداشتی و آموزشی و اجتماعی و فرهنگی بسیاری از مردم جهان چنان است که دست یابی به چنین مقصودی را دشوار و گاه امکان‌ناپذیر می‌سازد. محدودیتهای محیط زندگی گروهی از کودکان چنان زیاد است که بقای آنان نیز مسیر میشود. بزرگی ارقام فقر و بیماری و مرگ در کشورهای جهان سوم لرزه بر اندام آدم می‌اندازد و مشکلات عاطفی و رفتاری کودکان نیز که نتیجه ممکن فقر و بیماری و جهل و بد رفتاری و نابسامانی‌های خانوادگی و کاستیهای آموزشی و اجتماعی و فرهنگی است شدیداً مانع رشد و بالندگی و وصول آن به کمالاتی است که در خلقتشان مقدر شده است (نلسو، ایزرائیل، ترجمه منشی طوسی، ۱۳۸۷)

سال ۲۰۰۱ به عنوان سال بهداشت روانی اختصاص یافته است و در این سال تمام ملل جهان وظیفه دارند که سطح بهداشت روان خود، خانواده و جامعه‌شان را ارتقاء دهند و با افزایش دانش بهداشت و زدودن

برچسب های مخرب زمینه های این رشد را فراهم آورند (شاه محمدی،

(۱۳۷۹)

اکنون که دوران سرنوشت ساز سازندگی و بازسازی همه جانبه کشور با شتابی فزاینده آغاز گردیده است، زمان آن فرا رسیده است که برنامه توسعه و تامین تندرستی کودکان و ارتقاء سطح بهداشت خانواده و مدارس به عنوان بخش مهمی از سیاستهای ارتقاء بهداشت کشور و اساسی ترین حرکت در راستای تامین سلامتی نسل آینده ساز و تحقق بخش توسعه اجتماعی و اقتصادی آتیه کشور، جایگاه و هویت واقعی خود را بازیابد. بدون تردید کاهش منابع، امکانات و اعتبارات مالی؛ کمبود نیروی انسانی آموزش دیده، رشد افزون جمعیت و بحران زیست که جملگی تهدیدی جدی برای سلامتی نسل آینده است موانع و مشکلات متعددی را در مسیر تحقق اهداف فوق الذکر ایجاد خواهد کرد. حل این مشکلات راهی جز مشارکت همه جانبه نهادهای اجتماعی به ویژه خانواده را باقی نمی گذارد. اما باید توجه داشت که مشارکت مردم بدون دادن آگاهی و اطلاعات به آنان تحقق نمی یابد راه مشارکت همه، آگاهی همه است (پالاهنگ، ۱۳۸۴).

گر چه پیشینه توجه به نیازها و مشکلات روانی کودکان به عنوان قشر خاص و دارای ویژگی های منحصر به فرد خود و نه به عنوان بزرگسالانی کوچک اندام به بیش از چند دهه نمی رسد، لیکن در همین مدت کوششهای بسیاری در جهت شناخت، تبیین و طبقه بندی و ارائه

روشهای درمانی برای اختلالات دوران کودکی و نوجوانی به عمل آمده است. طبقه بندی اختلالات کودکان این سوال را مطرح می کند که « چند نوع اختلال وجود دارد »؟

سوال اساسی در همه گیر شناسی این است که چه تعداد از کودکان در جمعیت کلی دچار این اختلالات هستند؟ همه گیر شناسی با تشخیص علل یا عوامل همراه با انتشار اختلالات در جمعیت نیز سرو کار دارد اختلالات رفتاری طیفی وسیعی از مشکلات کودکی را از رفتارهای پر خاشگروانه و لکانشی تا رفتارهای افسرده گونه و گوشه گیری در بر می گیرد. کودکان با اختلالات رفتاری بنابر ماهیت رفتارهایشان احتیاجات روانی، تربیتی و آموزشی متفاوتی از سایر کودکان دارند. لذا برای آموزش، تربیت و ترمیم رفتارهای آنان لازم است چگونگی طبقه بندی این اختلالات با توجه به انواع و دشواریهای رفتاری آنان تعیین شود (عیسی زاده، ۱۳۸۶).

درباره چگونگی طبقه بندی اختلالات رفتاری، اختلاف نظرها و بحثهای گوناگون و فراوانی وجود دارد اشکالات طبقه بندی اختلالات رفتاری بنابر علل زیر می باشد:

۱ - علل متفاوتی می توانند زیربنای مشکلات رفتاری مشابهی باشد و در مقابل انواع متفاوت مشکلات رفتاری می تواند از علل مشابهی حاصل آمده باشد.

۲ - فراوانی و تنوع رفتارهای ناسازگارانه بسیار گسترده است.